

8. Snyder J. One world, rival theories // Foreign Policy. – 2004. – № 145. – P. 53-62.
9. Walt S. International relations: one world, many theories // Foreign Policy. – 1998. – № 110. – P. 29-46.
10. Wendt A. Anarchy is what states make of it: the social construction of power politics // International Organization. – 1992. – Vol. 46, № 2. – P. 391-425.
11. Wendt A. Społeczna teoria stosunków międzynarodowych. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2008. – 397 S.

Кацук М. Я. Социальный конструктивизм и вклад социологии в теорию международных отношений.

В статье рассматривается социальный конструктивизм, который является отражением социологического поворота в теории международных отношений. Автор констатирует, что социологические корни предоставили социальному конструктивизму возможность выйти за рамки индивидуализма, структурализма, материализма и детерминизма, которые лежат в основе реализма и либерализма, а затем внести струю свежего воздуха в теорию международных отношений.

Ключевые слова: социальный конструктивизм, анархия, структурализм.

Kashchuk M. The social constructivism and sociological contribution to international relations theory.

The article explores the social constructivism which is the reflection of sociological turn in international relations theory. The author states that sociological roots allowed the social constructivism to go beyond the individualism, structuralism, materialism and determinism of realism and liberalism and thus bring a breath of fresh air into the field of international relations theory.

Keywords: social constructivism, anarchy, structuralism.

Бесклетний С. Є.

**СТАНОВЛЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТІВ
ЯК ПРЕДМЕТ ВИХОВАННЯ**

У статті обґрунтовано, що оволодіння систематизованими науковими знаннями про політику закладає основу демократичної політичної культури студентської молоді. Такі знання потрібні кожній освіченій людині. Вони сприятимуть формуванню здатності самостійно аналізувати політичні явища і процеси, визначати своє місце в них.

Ключові слова: людина, молодь, політика, цінності, культура, виховання.

Значення молоді, зокрема студентської, для розвитку людської спільноти важко переоцінити, адже за будь-яких часів найкращі суспільні сподівання неодмінно пов'язувалися з молоддю, прийдешніми поколіннями. І це зрозуміло. Не можна не рахуватися з молоддю, з її потенціями, ідеалами та інтересами, сподіваннями, з її радикалізмом і нетерпимістю до всього оманливого й хибного, з її відвертістю та прямоотою, з її безапеляційністю та невмінням уважно прислуховуватися до старших.

Українська держава надзвичайно зацікавлена у цивілізаційній соціалізації молодого громадянина, у формуванні в нього демократичної політичної свідомості й культури, законслухняності, які обмежують прояви крайнощів і радикалізму, роблять людину соціально активною, здатною до саморозвитку та самореалізації. Становлення й розвиток державної молодіжної політики передбачає систематичний аналіз стану свідомості як методологічної основи цього процесу і водночас є необхідною умовою формування політичної свідомості, що є основою демократичної політичної культури особи.

Мета статті – проаналізувати процес становлення політичних цінностей студентів як предмет політичного виховання молоді.

Політична свідомість – це система ідейно-політичних поглядів, установок та емпіричного ставлення до явищ і процесів політичного життя суспільства. Вона обумовлює пізнавальну та практичну функції політичної діяльності, вибір форм і засобів, розвиток соціальної активності і тому є визначальним фактором політичної поведінки особи [1, 7]. Формування політичної свідомості, а відтак і політичної культури, відбувається в процесі політичного життя, є історично і соціально зумовленим продуктом політичної життєдіяльності людей. Ще одним важливим фактором формування політичної свідомості є необхідність врахування бажання самої людини відповідати запитам політичної системи. У цьому випадку йдеться насамперед про вирішення проблеми мотивації, заохочення людини, зокрема молоді людини, до участі у політичному житті, тобто про запровадження системи ціннісних, а не примусових мотивів політичної соціалізації.

Формування політичної культури молоді, набуття нею політичних знань і навичок політичної поведінки є важливою умовою функціонування політики, насамперед держави, в інтересах суспільства. Необхідність засвоєння політологічних знань у сучасних реаліях обумовлюється тим, що оволодіння систематизованими науковими знаннями про політику закладає основу демократичної політичної культури студентської молоді. Такі знання потрібні кожній освіченій людині. Вони сприятимуть формуванню здатності

самостійно аналізувати політичні явища і процеси, визначати своє місце в них.

Говорячи про сутність демократичної політичної культури, потрібно сказати, що це система відношень і одночасно процес відтворення демократичного процесу; це принципи цивілізованої політичної поведінки, норми та ідеали, що забезпечують єдність і взаємодію інститутів та організацій, а також цілісність та інтегрованість у політичній сфері; демократична політична культура є виразом ідей множинності соціуму та політичного життя, широкою палітрою правових форм політичного протистояння; водночас демократична політична культура є ідеалом – метою суспільного розвитку. Сутність демократичної культури полягає в діалозі між особистістю, суспільством і владою, що виявляється у здатності налагоджувати канали для передачі вимог громадян, а також для визначення рівня довіри до політичного керівництва й міри легітимності влади [2, 242].

Формування політичної культури молоді пов'язане зі становленням консенсусної демократії як найбільш оптимальної моделі для суспільства з фрагментарною структурою. Ця демократія покликана забезпечити необхідну рівновагу між різними культурами, толерантність, взаємне порозуміння, діалог, взаємні поступки.

У процесі виховання суттєве значення має формування індивідуальної свідомості молодого людини як відображення суспільного буття крізь призму конкретних умов життя та діяльності особистості. Складовою індивідуальної свідомості студентів є їх політична свідомість як сукупність певних почуттів, стійких настроїв, ідей, традицій, що відображають корінні інтереси молодого людини, а також політичних інститутів суспільства. Отже, наявність політичної свідомості особистості є першим результатом засвоєння панівної в суспільстві політичної культури. Другим результатом є участь людини в політичному процесі. Адже вона засвоює політичну культуру не задля самої здатності розуміти світ політичного, знати закони та правила його функціонування, а задля власної участі у процесі владних відносин. Політична культура і дає кожній людині принципи політичної поведінки, політичні норми та ідеали, тобто визначає комплекси орієнтацій і установок щодо існуючої системи в цілому та окремих її інститутів, насамперед щодо своєї особистої ролі в системі “людина – суспільство – держава”.

Таким чином, політична культура особистості містить два основних компоненти: політичну свідомість і політичну поведінку. Відтак маємо говорити про культуру особистої участі в процесі

реалізації влади: від голосування за певного кандидата як акту передання йому своїх повноважень в управлінні державою до виконання безпосередніх функцій управління державою. Не можна одночасно стверджувати, що рівень політичної культури вимірюється активністю участі в політичному житті. Міра участі кожної особистості в політичному житті є, по суті, унікальною за мотивами, потребами в реалізації інтересів тощо [3, 134-139].

Політична культура – це особливий різновид культури, спосіб духовно-практичної діяльності й відносин, які відображають, закріплюють та реалізують основні національні цінності та інтереси, формують політичні погляди та цінності, знання та навички участі громадян у суспільно-політичному житті України. Відомо, що однією з характерних рис стану суспільної думки в політичній сфері є авторитет політичних інститутів, партій, організацій і владних структур та довіра до них населення країни. До речі, декілька слів щодо студентських авторитетів. Природним наслідком розвінчання радянського героїчного минулого і розчарування в демократичній демагогії стало заперечення авторитетів загалом. На питання “Хто був для Вас авторитетом у школі?” 67% опитаних відповіли: “Ніхто!”, 21% відповіли, що вчителі, решта надали перевагу одноліткам. Батьки є авторитетом для 12% молодих людей; 23% визнають гідним поваги покоління дідів; тільки 7% хотіли б повторити життєвий шлях своїх батьків і матерів, 45% опитаних категорично не бажають цього (інші згодні повторити долю батьків частково) [4, 67].

Особа в процесі свідомої діяльності отримує політичні знання та досвід, формує свою політичну свідомість та відповідні політичні відносини. Політична культура характеризується власним способом реалізації соціально-політичної діяльності людей, в процесі якої змінюються взаємовідносини між ними і створюються певні цінності. Політична культура в демократичному суспільстві повинна бути спрямованою на виховання таких молодих людей і усього населення, які поважають закон, але чинять супротив у тому випадку, коли їх права порушують. Реалізація політичної культури може бути дієвою, якщо у молодій людини будуть чіткі ідеї обмеження влади та готовність боротися законними засобами для підтримки цих обмежень. У змістовному розумінні політичної культури передбачається рівноправне ставлення до її суто політичних та інших елементів, яке разом з тим не повинно заступати особливостей та специфіки цього важливого, складного й цікавого явища, що характеризує якісну сторону політичного життя суспільства та нерозривно зв'язане з політичною діяльністю суб'єктів соціально-історичної творчості.

Головна мета цієї діяльності – перетворення системи суспільних відносин і вдосконалення самих людей. Тому політична діяльність є не тільки засобом досягнення мети суспільного розвитку, але й важливим інструментом вирішення культурних завдань. Політична культура перш за все розкриває й описує саме цей людинотворчий, культурний аспект політичної діяльності. Вона показує, в якій мірі реалізуються політичний досвід, навички, вміння людей, їх здібності, потреби, інтереси. Політична культура розкриває те, як і яку людину формує суспільно-політична діяльність суб'єктів соціально-історичної творчості. Сутність політичної культури в умовах перетворення українського суспільства має характеризуватися діалектичним синтезом протилежностей: об'єктивного і суб'єктивного в людині. Це означає, що на індивідуальному чи груповому рівні політична культура, що є тією ланкою, яка пов'язує три складники суспільного життя (особистість, культура, політика). Політична культура повинна демонструвати, по-перше, рівень засвоєння особистістю досвіду політичного розвитку суспільства в минулому і тепер; якою мірою цей досвід враховується в її політичному мисленні і політичній діяльності, чи допускаються помилки та прорахунки минулого в сучасному політичному житті; по-друге, рівень оволодіння особистістю культурою політичного мислення як теоретико-методологічним інструментарієм політичних знань, аналізу й оцінок політичного життя суспільства; здатність особистості протезувати результати своєї політичної діяльності, а також результати політичної діяльності соціальних груп, владних структур, політичних та громадських організацій; по-третє, рівень засвоєння особистістю усіх елементів, навичок та вмінь самостійної політичної діяльності; наскільки культура (засіб, зміст і результат) політичної діяльності особистості стає для неї нормою життя; по-четверте, якою мірою культура політичного мислення та культура політичної діяльності збагачують духовно-практичний світ особистості в цілому, сприяють перетворенню об'єктивних умов політичного життя суспільства за законами гуманізму, демократизму, громадської відповідальності й обов'язку [5, 3].

За умов сьогодення феномен політичної культури продовжує привертати увагу політологів, соціологів, філософів, істориків, ювенологів. У сучасних наукових розробках до політичної культури зараховують знання про політику, оцінку політичних явищ і уявлень про те, як повинна здійснюватися влада; емоційний аспект політичних позицій; певні зразки поведінки, які є в суспільстві, форми їх наслідування. Отже, політичну культуру слід розглядати як системне

утворення, що поєднує в собі елементи макро- і мікрорівня: політичну свідомість, політичну діяльність, національну ментальність, ідеологічні настанови, а також особистісні цінності, потреби, норми й навички політичної поведінки. Утвердження нового типу соціокультурних відносин, у тому числі й політичних, передбачає не тільки опанування молоддю всіма формами людської життєдіяльності, які сформувались у період її соціалізації, але й творення нових, що найбільшою мірою відповідають потребам часу. Процес формування політичної культури студентів не спонтанний, на нього можна цілеспрямовано впливати через систему вищої освіти, яка як важливий інститут політичної соціалізації молоді повинна стимулювати прогресивні суспільні процеси, сприяти їх гармонізації. Розбудова системи освіти, її докорінного реформування має стати основою відтворення інтелектуального потенціалу народу, виходу вітчизняної науки і техніки на світовий рівень, національного відродження, становлення державності та демократизації суспільства в Україні.

Студентам вищих навчальних закладів належить особливе місце в соціально-демографічній групі молоді України, бо саме від їхнього професійного рівня та громадянської позиції в майбутньому залежатиме економічний, інтелектуальний, політичний, культурний рівень українського суспільства, рівень його цивілізованості. Однак розглядати студентську молодь як соціальну групу, котра ще тільки готується до виконання активних соціальних функцій у сфері праці, культури, науки, управління, було б неправильно, оскільки це на практиці призводить до заперечення її ролі як суб'єкта громадянського і політичного життя.

Педагогічні дослідження і практика освітянської діяльності в Україні засвідчують, що під якістю професійної підготовки розуміють цілісну сукупність властивостей суб'єкта діяльності, яка визначає його професійний рівень компетентності і дозволяє йому демонструвати певну соціальну цінність та відповідати потребам і можливостям ринку праці, а також визначає готовність до діяльності, адекватної здібностям та кваліфікації в системі соціо професійних відношень, здатність соціально і юридично відповідати за рішення, що приймаються. Національна доктрина розвитку України в XXI столітті визначила головну мету – формування особистості як професіонала, людини високої культури, кваліфікованого спеціаліста, здатного до творчої праці, професійного розвитку, мобільності в освоєнні та впровадженні новітніх наукомістких технологій [6, 38-39]. Вона створює умови для професійної самореалізації особистості та забезпечення потреб суспільства і держави в кваліфікованих фахівцях.

Формування майбутнього фахівця неможливе без урахування розвитку його соціально-професійної зрілості. На основі дослідницько-експериментальної роботи В. В. Радуло визначив такі рівні формування соціальної зрілості особистості. Перший рівень – формально-пізнавальний; він пояснюється входженням студента в навчально-виховний процес навчального закладу, виконанням обов'язків щодо навчання та ознайомлення із основами майбутньої професії. Другий – усвідомлено-продуктивний, характеризується професійно-прагматичним способом мислення. Студент усвідомлює покладений на нього зміст набутої спеціальності, докладає знання, спрямовані як на професійне, так і особистісне вдосконалення. Третій рівень – прагматично реалізований, проявляється при наявності в студентів самовиявлення, творчої особистісної реалізації, усвідомлення можливих шляхів наступного професійного вдосконалення [7, 36].

У ВНЗ навчання має свої особливості, основою яких є оволодіння методикою наукового пізнання, ознайомлення з передовим науковим досвідом, формування дослідницьких вмінь. Навчальна діяльність – основний вид діяльності студентів. Тому саме їй належить особливе місце в становленні особистості майбутнього фахівця, формуванні його мислення, світогляду, характеру, соціальних орієнтирів, працездатності. Вона потужно впливає і на формування професійних знань і вмінь, розвиває зацікавленість до пізнання та практичної діяльності. За час навчання студент повинен розвивати навички самостійної творчої наукової роботи, сформувані власне коло наукових інтересів та потреб, вільно володіти нормами і науково-методичними принципами експериментальної і дослідницької діяльності. Для формування особистості студента як творчого, ініціативного фахівця необхідно залучати його до науково-дослідницької діяльності, яка привчає студента до самостійності, виробляє вміння застосовувати отримані знання для вирішення конкретних завдань, вільно орієнтуватись у літературі за обраним фахом, у нашому випадку в літературі з політичних наук, а також виховує вибагливість до себе, зібраність, цілеспрямованість. Науково-дослідницька діяльність вдосконалює не лише професійний рівень, а й формує специфічні навички і звички, відповідний склад мислення та спілкування. Саме науково-дослідницька діяльність дає змогу поглибити професійне спрямування освіти, виховувати спеціалістів з високим творчим потенціалом і впливає на формування соціально-професійної зрілості майбутніх фахівців.

Організація науково-дослідницької діяльності студентів, маючи

на меті формування соціально-професійної зрілості особистості, повинна ґрунтуватися на таких основних принципах організації навчання з урахуванням специфіки науково-дослідної роботи: 1) принцип свідомої навчально-пізнавальної діяльності; 2) принцип науковості навчання; 3) принцип наочності; 4) принцип системності й послідовності; 5) принцип зв'язку з майбутньою практичною професійною діяльністю; 6) принцип відповідальності [8, 3-6].

Студентство гостро відчуває прогресуючу звуженість соціальної практики, її відчуженість від соціально-політичної сфери діяльності, неможливість реалізації власних соціальних ініціатив. Ці та інші фактори в одних випадках призводять до апатії, нігілізму молоді, в інших – до деструктивних, антисоціальних дій. Недостатній рівень засвоєння демократичної політичної культури є однією з причин відчуження студентського загалу від суспільно-політичних процесів в українській державності. Дослідження, проведені Інститутом соціальної та політичної психології АПН України, довели, що сучасна українська студентська молодь досить егоцентрична. Оскільки цінності особистісного порядку в неї явно переважають, теоретично вона цілком бачить себе в контексті ринкових відносин. Превалюючим мотивом її ділової активності є матеріальне благополуччя. Не випадково 54% студентів вважають, що найважливішою в майбутньому для них є матеріальна забезпеченість. Водночас спостерігається цікава для теоретико-методологічного аналізу і досить драматична для державного та педагогічного процесу ситуація. Лише 4% студентів пов'язують своє майбутнє зі служінням Україні.

Врешті-решт для суспільства, яке, запроваджуючи нову ціннісну ієрархію, не працює у цьому напрямі свідомо та відповідально, не вносить відповідні корективи у процес формування молодіжного політичного світогляду, такий стан є абсолютно природним. Нині ми спостерігаємо, як на тлі витискання суспільно значущих мотивів та маргіналізації культурного простору формується якісно інша молодіжна культура, утворюється новий клас підприємців, виникнення якого з самого початку пронизує фундаментальне протиріччя між власним інтересом та суспільно значущими цінностями. Мабуть, зрозумілим є бажання молоді людини бути матеріально забезпеченою. Але як поєднати це з нагальною потребою виховання у молоді якостей свідомого громадянина своєї держави? Такий досвід є. Він присутній у системі морального виховання в японському суспільстві, де так зване “моральне виховання” ґрунтується на розумінні моралі як засобу самоудосконалення людини та відображає головний принцип японської національної ідеології та моралі, згідно з

якими кожен зобов'язується постійно самоудосконалюватися заради кращого служіння своїй нації. Вітчизняні науковці все частіше розглядають проблему формування політичної культури молоді в контексті вирішення питань, пов'язаних із сучасною розробкою української національної ідеї як основи функціонування нації, серцевини її духовних інтересів, наріжного каменю соціально-політичних прагнень, адже чітке усвідомлення змісту національної ідеї як складного інтелектуально-духовного, соціально-економічного, політичного, морально-етичного і соціально-психологічного феномена народного буття є одним з необхідних передумов самоусвідомлення етносом, зокрема молоддю, своєї “самості”, де головне питання зміщується не тільки в гносеологічну площину (“хто ми?”), а й у практичну площину визначення необхідних політичних кроків для реалізації смисложиттєвої ідеї нації. Розв'язання цієї проблеми набуває парадигмального значення, оскільки відкриває певні можливості для реального з'ясування природи змістових наголосів, що складають сутність як національної політичної культури в цілому, так і політичної культури студентської молоді зокрема. Заслуговує на увагу ще один аспект проблеми. Вважається, що декларування певних нормативних цінностей та норм ніколи не перейде на рівень глибинних настанов та стереотипів поведінки молоді, якщо суспільство не відмовиться від формування цих норм у формі категоричних імперативів. Йдеться про необхідність застосування так званої синергетичної дії, тобто дії, яка виходить з власних форм існування молодіжної ініціативи. У результаті остання постає не тільки і не стільки проблемою молоді, скільки соціальною проблемою. Важливо спрямувати молодь на пошук власного найоптимальнішого для неї самої шляху культурно-політичного розвитку, забезпечити цей процес таким чином, щоб останній мав тенденцію до самозакріплення й самопідтримки [9, 18-19].

Деполітизація та деідеологізація вищої школи у формі таких заходів, як заборона на втручання будь-яких політичних сил у навчально-виховний процес; добір і розміщення кадрів не за партійною належністю, а відповідно до рівня професійної кваліфікації; створення умов для вільного наукового пошуку без обмеження напрямків досліджень і методологічних підходів, отримала підтримку викладачів, студентів, громадськості. З другого боку, спрощене розуміння понять “деполітизація” та “деідеологізація” у поєднанні з почуттям відрази до ідеолого-пропагандистської системи політичної освіти і виховання призвели до фактичного усунення понять “політика” та “ідеологія” з аудиторій навчальних закладів,

сформувався певний страх перед ними у викладачів та керівництва ВНЗ. Але політика завжди впливала на систему освіти. Зворотний зв'язок також очевидний.

Виховання в соціологічному плані розглядається як формування і розвиток особистості під впливом всієї сукупності об'єктивних і суб'єктивних факторів, трактується як одна з найважливіших форм взаємозв'язку між суспільством і особою. Громадянське виховання – процес формування громадянськості як інтегрованої якості особистості, що дає людині можливість відчувати себе морально, соціально, політично і юридично дієздатною та захищеною. Воно покликане виховувати особистість чутливою до свого оточення, залучати її до суспільного життя, в якому права людини є визначальними. Громадянське виховання поєднує суспільну й приватну сфери. Важливе місце в громадянському вихованні посідає громадянська освіта – навчання, спрямоване на формування знань про права і обов'язки людини.

Громадянська освіта тісно пов'язана з формуванням соціально-політичної компетентності особистості в суспільній сфері, яка передбачає насамперед політичну, правову й економічну освіченість і здатність керуватися відповідними знаннями в умовах кардинальної перебудови суспільства. У процесі громадянського виховання провідне місце належить освітній складовій, яка доповнюється й розширюється вихованням в дусі громадянськості. Важливою складовою змісту громадянського виховання є розвиток політичної культури. Вона охоплює належну політичну компетентність, знання про типи держав, політичні організації та інституції, принципи, процедури й регламенти суспільної взаємодії, виборчу систему. Політична культура виявляється також у лояльному і водночас критично-вимогливому ставленні людей до держави, її установ, організацій влади, у здатності громадян брати участь у прийнятті рішень, які мають впливати на владу [10, 7-13].

ЛІТЕРАТУРА

1. *Лемківський К. М.* Соціально-гуманітарна освіта України та шляхи її розбудови / К. М. Лемківський, О. М. Мовчан. – К., 1997. – С. 7.
2. *Бєбик В. М.* Політологія для політика і громадянина : [монографія]. – К. : МАУП, 2003. – С. 242.
3. *Карнаух А.* Формування політичної культури молоді на сучасному етапі // Людина і політика. – 2004. – № 5. – С. 134-139.
4. *Соколов А. В.* Интеллектуально-этические идеалы современного студенчества // Педагогика. – 2005. – № 6. – С. 64-71.

5. *Бєбик В. М.* Політична культура сучасної молоді. – К. : А.Л.Д., 1996. – 112 с.
6. Державна національна програма: Освіта (Україна – 21 століття). – К. : Райдуга, 1994. – 49 с.
7. *Радул В. В.* Соціальна зрілість майбутнього фахівця: педагогічні фактори формування : монографія / *В. В. Радул, О. З. Михайлов.* – Кіровоград : Центральньо-Українське видавництво, 2000. – С. 32-42.
8. *Уйсїмбаєва Н.* Науково-дослідницька діяльність як чинник зростання професійної компетенції // Рідна школа. – 2006. – № 4. – С. 3-6.
9. *Лебєдинська І.* Григор'єв В. Політична культура молоді на зламі світоглядної парадигми // Нова політика. – 1998. – № 3. – С. 15-1.
10. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // Шлях освіти. – 2000. – № 3. – С. 7-13.
11. http://www.ukma.kiev.ua/ua/mag/index.php?option=com_content&task=view&id=29&Itemid=71.
12. *Littwin S.* The Postponed Generation. Why America's Grown-up Kid's are Growing up Later. – N.Y., 1986. – P. 235.
13. Виховання національно свідомого, патріотично зорієнтованого молодого покоління, створення умов для його розвитку як чинник забезпечення національних інтересів України: аналітично-інформаційні матеріали. – К. : Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2003. – С. 83-135.
14. *Гончаренко С. У.* Український педагогічний словник. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
15. *Горбатенко І.* Розвиток політології як навчальної дисципліни: здобутки, проблеми, перспективи // Генеза. – 2006. – № 1 (11). – С. 129-133.
16. *Грищенко О.* Політична комунікація. Скільки конструктивного, а скільки деструктивного? // Віче. – № 9 (138). – 2003. – С. 76-79.
17. *Девятова С. В.* Образование в 20 столетии / *С. В. Девятова, В. И. Купцов* // Вестник МГУ. Серия “Педагогическое образование”. – 2003. – С. 13-19.
18. *Деніско Л. М., Бусел П. І.* Так хто нам потрібен на виході з вищої школи? (Спроба філософсько-методологічного аналізу нововведення) // Практична філософія. – 2001. – № 3. – С. 211.
19. *Драмарецька Л.* Позааудиторна робота зі студентами юридичних факультетів: нетрадиційні форми // Рідна школа. – 2006. – № 5. – С. 66-68.
20. *Загородній Ю. І.* Політична соціалізація, студентської молоді в Україні: досвід, тенденції, проблеми / *Ю. І. Загородній, В. С. Куріло, С. В. Савченко.* – К. : Генеза, 2004. – С. 21-27.
21. *Іванов М. С.* Політична освіта в контексті політичних трансформацій суспільства: [монографія]. – Миколаїв: Видавництво МДГУ ім. П. Могили, 2004. – 280 с.
22. *Іванов М. С.* Що таке “громадянська” і що таке “політична” освіта? // Політичний менеджмент. – 2003. – № 2. – С. 41-49.
23. *Іванова Н. Ю.* Методичні вказівки до використання активних методів навчання в процесі викладання політології. – К. : КДЕУ, 1995. – 10 с.

24. Інформаційний бюлетень проекту “Освіта для демократії в Україні”. – Липень 2000. – Вип. 1. – 6 с.
25. *Карнаух А.* Роль політичної освіти у формуванні політичної свідомості української молоді // Молодь, освіта, наука, культура і національна свідомість. Збірник матеріалів 8 Всеукраїнської науково-практичної конференції (12-13 травня 2005 р.) – К.: Видавництво Європейського університету, 2005. – У 6 т. – Т. 5. – С. 154-156.
26. *Коржуев А. В.* Рефлексия и критическое мышление в контексте задач высшего образования / А. В. Коржуев, В. А. Попов // Педагогика. – 2002. – № 1. – С. 18.
27. *Корсак К.* Скільки є світових процесів? // Науковий світ. – 2005. – № 4. – С. 130.
28. *Кухта Б.* Основи політичної науки. Курс лекцій. – Львів: Кальварія, 1998. – Ч. 3. – С. 17.
29. *Мамонтова Е.* Специфіка викладання курсу політології у вищій технічній школі / Е. Мамонтова, Н. Кудінова // Вища школа. – 2004. – № 2-3. – С. 56-63.
30. *Остапенко М.* Політична соціалізація студентської молоді в Україні // Нова політика. – 1999. – № 6. – С. 61-63.
31. *Остапенко М. А.* Система політичної соціалізації студентів в США (теоретичний аспект) // Людина і політика. – 1999. – № 6. – С. 56-60.
32. *Пивнева Л. Н.* Высшая школа США: социально-политический аспект. – Харьков, 1992. – С. 100.
33. *Похресник А.* Европа и Украина: трансформации общества и жизненные ориентации молодежи // Персонал. – 2002. – № 12. – С. 62-64.
34. *Пробийголова Н.* Деякі тенденції процесу політичної соціалізації молоді // Політичний менеджмент. – 2005. – № 4. – С. 70-81.
35. *Ципко С.* Роль вищого навчального закладу в управлінні процесом формування політичної культури студентської молоді // Вісник Української Академії державного управління при Президентові України. – 1999. – № 2. – С. 188-192.
36. *Штаудахер В.* Політична освіта в Україні: проблеми та перспективи розвитку // Парламент. – 2005. – № 6. – С. 27-33.

Бесклетный С. Е. Становление политических ценностей студентов как предмет воспитания.

В статье обосновано, что овладение систематизированными научными знаниями о политике закладывает основу демократической политической культуры студенческой молодежи. Такие знания нужны каждому образованному человеку. Они будут способствовать формированию способности самостоятельно анализировать политические явления и процессы, определять свое место в них.

Ключевые слова: человек, молодежь, политика, ценности, культура, воспитание

Beskletnyj S. E. Formation of students' political values as the subject of education.

In the article justified that mastering classified scientific knowledge about policy forms the basis of a democratic political culture of young students. Such knowledge is needed to every educated person. It will contribute to forming the ability to independently analyse political phenomena and processes and to determine their place in it.

Keywords: human, youth, politics, values, culture, education.